

מתיקנות הדרך היומית

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי אשר ישעיה מראפשיץ זצוק"ל חתנו של הרבי הקדוש רבי נפתלי צבי מרופשיץ זצוק"ל נסתלק י"ד ניסן (תר"ה)

הרבי הקדוש החוזה מלובלין זי"ע התבטא עליו שהוא "א שייין קרבן פסח"ל - קרבן פסח יפה. היה זה בעת שהרבי הקדוש רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע לקח אותו לחתן עבור בתו. ומקודם לא הסכים הרבי מלובלין לשידוך, כיון שלא היה מיוחס, הוא היה בנו של חייט פשוט.

אמנם אחר כך כאשר הגיע הרבי הקדוש רבי נפתלי מראפשיץ עם חתנו הרבי הקדוש רבי אשר מראפשיץ אל הרבי הקדוש מלובלין, ראה החוזה מלובלין מיד את גדלותו, ואמר לתלמידו מראפשיץ, "חכם עדיף מנביא", ראית טוב יותר ממני, הוא "א שייין קרבן פסח"ל - קרבן פסח יפה.

במשך כל השנים לא הבינו מה היה כוונת הרבי מלובלין בזה שהוא קרבן פסח יפה. ורק לימים כאשר נתעלה לגנזי מרומים ביום ערב פסח בעת הקרבת הקרבן פסח, אז הבינו למפרע את כוונתו הקדושה.

*

פעם אחת היה אצל הרבי הקדוש רבי אשר מראפשיץ, נכדו של הבני יששכר זי"ע, הרבי הקדוש רבי צבי אלימלך מלאנצהוט זי"ע. והנה אחיו של המהרצ"א מלאנצהוט, היה חתנו של הרבי הקדוש רבי שמעלקא רבי מסאסוב זי"ע, בנו של הרבי הקדוש רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, והוא קיבל נדן מחותנו 'קופסת טאבאק' של הרבי הקדוש רבי משה לייב מסאסוב, והוא מסר את זה לאחיו מהרצ"א מלאנצהוט להחזיקו.

באמצע שולחנו הטהור של הרבי מראפשיץ, הוציא הרבי מלאנצהוט את 'קופסת הטאבאק' להריח בו בהצנע. הרבי מראפשיץ הרגיש מיד שיש כאן איזה 'טאבאק' מיוחד וקדוש. ושאל למי יש טאבאק טוב להריח. ויוציא כל אחד את הטאבאק שלו, אך הרבי אמר לכל אחד לא לזה התכוונתי, לא לזה התכוונתי, כך חיכה עד שהוציא מהרצ"א מלאנצהוט את קופסת הטאבאק הנ"ל, ואז נענה הרבי מראפשיץ, אכן לזה היתה כוונתי, כי הרגיש את היראת שמים והקדושה שהיה מלושב בטאבאק זה, מאחר שהריח בו הרבי הקדוש רבי משה לייב מסאסוב.

משהו כעס חמור יותר ממשהו חמץ

לשמוח ולשבח להקב"ה על הזכות שנפלה בחלקנו, שבנים אנחנו לה' אלוהינו חוכים לעשות רצונו.

וכבר אמר הרבי הקדוש האמרי חיים מויזניץ זצוק"ל, שדרך העולם לברך, א' פרייליכן פורים, און א' פשר'ן פסח - פורים שמח ופסח כשר, אך דרכו לאחל פעמים רבות להיפך, א' פרייליכן פסח און א' פשר'ן פורים - פסח שמח ופורים כשר. כי בפורים צריכים ברכה מיוחדת שלא יגיעו על ידי השמחה לידי הוללות חס ושלום, רק יהיה חג כשר. ומאידך בפסח צריכים ברכה מיוחדת לשמחה, כי בפסח יש הרבה חומרות ומצוי מאוד שזה מביא לידי כעס ועצבות, ולכן דרכו לאחל שיזכו לפסח שמח.

ומסופר על הגאון החסיד רבי זלמן בריזל ז"ל, שבשנה אחת בליל הסדר נכנסו בניו לברך ולהתברך בברכת החג, ובין הבאים היה גם ילד קטן שבמעשה ילדות קפץ ומשך את המפה של שולחן הסדר, וגרם לשבור את מצות השמורה. כשהבחין בכך רבי זלמן, לא רק שלא כעס כלל, רק אדרבה, הוא נשא את עיניו כלפי מעלה ואמר בשמחה, רבונו של עולם, אני מודה לך אויף די זיסע אַיניקלאך - על שנתת לי נכדים מתוקים כאלו...

ענוה ושפלות הוא סוד ההצלחה בתורה

המשנה בדף היומי שלנו (ב"מ נה:), 'חמשה חומשיני הן'. בספר מעשה איש (ח"ג עמ' נט) מובא סיפור נפלא: נער אחד תלמיד תלמוד תורה עץ חיים בירושלים, לקחו אביו אל מרן רבינו החזון איש זצוק"ל, להיבחן על מסכתות בבא קמא ובבא מציעא. מרן החזון איש שאל אותו כמה שאלות פשוטות. ואחר כך רצה לתהות אחר בקיאותו של הנער, והתחיל לשאול אותו שאלות יותר קשות, באיזה דף במסכת בבא קמא נמצא ענין פלוני, ובאיזה דף במסכת בבא מציעא נמצא ענין פלוני. על כל השאלות ענה הנער "נדמה לי" שזה כתוב בדף זה זה, והתשובות קלעו למטרה.

בסוף שאל אותו החזון איש, באיזה דף במסכת בבא מציעא כתוב, "חמשה חומשיני הן". קפץ הנער והשיב מיד: בדף נ"ד! אמר לו החזון איש, ראה בעצמך דבר פלא, עד עכשיו כשעניתי מתוך שפלות וענוה, "נדמה לי", ענית נכון. ודוקא עתה שקפצת לענות בבטחון גמור, בדיוק כאן טעית, כי "חמשה חומשיני הן" נמצא במסכת בבא מציעא בדף נ"ה ולא בדף נ"ד. ולכן תראה תמיד להתנהג בשפלות וענוה, ועל ידי זה תצליח מאד בלימודך.

והוסיף החזון איש ואמר לו רמז וסימן לזכרון, שהמילים "חמשה חומשיני הן" כתוב בדף נ"ה, כי ה"ן הוא אותיות נ"ה, וכמו כן "חמשה חומשיני" מרמז לחמישים ועוד חמשה, והיינו נ"ה.

זהירות מכעס והלבנת פנים בהכנות לחג הפסח

הגמרא בדף היומי שלנו (ב"מ נח:), **תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק, כל המלביץ פני חבריו ברבים, כאילו שופך דמים. אמר ליה שפיר קא אמרת, דחזינא ליה, דאזיל סומקא ואתי חוורא.**

הרבי הקדוש המגיד מקוזניץ זצוק"ל כתב בספרו עבודת ישראל (שבת הגדול) רמז נפלא על זה, דהנה בהלכות פסח כתוב בשולחן ערוך (סי' תנט ס"ב), **מצה שהכסיפו פניו הרי הוא חמץ. וכתב המגן אברהם (סק"ה) על זה, 'צריך לדקדק בזה, כי הוא מצוי ואין איש שם על לב'.**

ומבאר העבודת ישראל בדרך רמז, כי יש אנשים שאומרים דברי חידוין לחבריהם ומלבינים פניהם ברבים, ואזל סומקא ואתא חיורא, וזהו 'שהכסיפו פניו', זה בודאי חמץ גמור, כלומר עצת היצר הרע. זהו שכתב המגן אברהם, **'צריך לדקדק בזה, כי הוא מצוי ואין איש שם על לב',** כי אין העולם נזהרים בזה, רק אומרים מצחק אני ואיני מכוין לביישו בזה, אך בודאי מי שרוצה להיות ירא שמים, יש לו להיזהר מזה החמץ, לבערו מכל וכל.

ואפשר להוסיף על זה, שהדבר מצוי ביותר בעת אפיית המצות, כי לרוב החומרות שמחמרים על כשרות והידור המצות, שיהיו למהדרין מן המהדרין בלי שום חשש של משהו חמץ, מצוי מאוד שכועסים וצועקים על מי שאינו עושה חומרא פלונית, או שהוא משתהה קצת בעבודתו וכדומה, ומביישים אותו ברבים על כך. ויש לזכור, **שמצה שהכסיפו פניו הוא חמץ,** והרי כל החומרות שמחמרים הוא כדי להניצל מחשש חמץ, ועצם הדבר שמכסיפין פניו של יהודי, זה לבד הוא בבחינת חמץ גמור.

וכמו שנסוּפּר, שהרבי הקדוש רבי פינחס מקוריץ זי"ע היה מחמיר מאד בעניני פסח, ואילו הרבי הקדוש מאפסא לא היו לו כל כך חומרות בפסח. פעם אחת התאכסן נכד הרבי מקוריץ אצל הרבי מאפסא על חג הפסח, וכשהוא הבחין בחומרא אחת שלא נזהרו שם כמו אצל אקנו מקוריץ, התכעס עד למאד. אמר לו הרבי מאפסא, לא זו הדרך, כי משהו כעס חמור הרבה יותר ממהו חמץ, כי משהו חמץ אסור רק בחג הפסח, ואילו משהו כעס אף באמצע השנה אסור.

ומסופר, שכמה ימים לפני חג הפסח, פגש הגאון החסיד רבי נטע ציינווירט ז"ל באנשים העובדים קשה בנקיון ביתם לקראת הפסח כמנהג ישראל תורה, ומחמת כן שרר ביניהם מתיחות וסימני רוגז. פתח רבי נטע ואמר להם בצחות לשונו: 'מנהג אבותינו בידינו, לעשות יום תפלה ותענית על כל צרה שלא תבוא, לדעתי היה מן הראוי להרבות בתפילה, כדי לבטל את העבודה הקשה בימים אלו'... כמובן שדבריו הרגיעו את הרוחות, כולם הבינו את המסר, דאדרבה צריכים

לאחל
שיזכו
לפסח
שמח

היום בהכנת השיעור, בורא עולם האיר לי ווארט נפלא בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא. הגמרא בדף היומי שלנו (ב"מ ח). **מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה**. כידוע מידה טובה מרובה חמש מאות פעם, בפשטות הגמרא מדובר על גנב, שזה דבר שלילי, אבל נלך על הדרש, שזה אולי קרוב לפשט. יהודי לומד תורה בקול וְנֶעְשֵׂמָא קבלה, בשיבת מיר למשל, שיש שם הרבה רתיחא דאורייתא, הוא **זכי לנפשיה**, לזכור את התורה הקדושה, כי כשבן אדם מוציא את הלימוד בקול, הוא זוכר את זה יותר טוב, כמו שנאמר במשלי (ד, כב) כי חיים הם למוצאייהם, ודרשו בגמרא (עירובין ד, ט), אל תקרי למוצאייהם, אלא למוצאייהם בפה. זאת אומרת, כשבן אדם לומד והוא שומע מה שהוא אומר, הוא זוכר יותר טוב את התורה שהוא לומד. **ומיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה**, באותו זמן הוא גם מזכה את החבר, באהבת התורה, בתשוקה לתורה, בבחינת ממנו יראו וכן יעשו. (מתוך הפתיחה לשיעור - ב"מ ח, כ"ז אד"א תשפ"ד)

תיאור ליל הסדר אצל מרן הרבי הקדוש ה"אמרי חיים" מויזניץ צוק"ל

"אשרי עין ראתהו". זהו הביטוי ההולם ביותר למי שזכה ולו פעם אחת להיות נוכח בליל הסדר הקדוש בחג הפסח אצל רבינו האמרי חיים מויזניץ צוק"ל. היטיב להגדיר זאת חתנו הרבי הקדוש רבי יודא"לי מדז'קוב ז"ע, שאמר פעם להרב החסיד רבי אהרן אשר ז"ל - מזקני חסידי דז'קוב שדבק ברבינו האמרי חיים בכל עוז - כששאל אותו, מה יהיה על חצר הקדוש דז'קוב שנכחדה במלחמה, ואין לה עתה זכר ושארית.

השיב לו רבי יודא"לי: "אין לך מה לדאוג, כי הנהגתו של חותני הקדוש דומה ביותר להנהגת דודי הקדוש בעל ה'עטרת ישועה' זי"ע מדז'קוב, [לשון קדשו של רבי יודא"לי היתה כך: 'מִיָּיִן שְׁנוּעַר אִיז אַ דְּזִי'קוֹבֶער הוֹנְדֶערט פֿראַצְעֶנט']. ואם אמנם לא יהיה לך עוד 'הושענא רבה' כמו שהיה בחצר הקדוש דז'קוב [בויזניץ לא היו מאריכים בהושענא רבה עם אמירת ההושענות משך זמן רב ובקטיעות שופר כנהוג בדז'קוב], אבל כאלו 'סדרים' שיהיו לך בויזניץ לא היו לך בדז'קוב..."

רבי יודא"לי עצמו היה מגיע בקביעות בכל שנה ושנה להיות בליל הסדר אצל חותנו - רבינו, וזכור לרבים מבני החבורה אותו מחזה נורא הוד, איך היה יושב כשפניו טמונות בתוך ה'הגדה של פסח - מגדל עדר' שלו, מציץ מתוכה אל פני רבינו ומתייפח בבכי חרישי, עד שהספה עליה ישבו רבינו ורבי יודא"לי היתה מתנועעת מבכיו, כשכל גופו היה רוטט ומזדעזע בקדושה של מעלה.

*

אציין בזאת מה ששמעתי מזקני החסידים, שבשנת תשי"ח שאז כידוע חלה רבינו האמרי חיים מאד ונפל למשכב בשבת הגדול, הודיעו לתלמידי הישיבה שרבינו לא יערוך את שולחן ה'סדר נאכט' בבית המדרש הגדול מחמת חולשתו הרבה, אלא ישאר ספון בביתו, ויערוך את ה'סדר' באופן מצומצם עם בני המשפחה הקרובה בלבד.

תלמידי הישיבה אשר נפשם כמיהה להיות מאוכלי שולחנו של רבינו בליל התקדש החג, שלחו מכתב נרגש אל חתנו הרבי הקדוש רבי יודא"לי מדז'קוב זי"ע, וכתבו לו כמה גדולה היא השתוקקותם לזכות להיות במחיצתו של רבינו בליל הסדר, בהמליצם לפניו את רצונם לקיים מקרא שכתוב '**מצות תאכל במקום קדוש**' (ויקרא ו, ט), ואם אי אפשר הפעם להסב בפועל ממש על שולחן מלכים, לכל הפחות יזכו לקיים המשך הכתוב '**בחצר אוהל מועד יאכלוהו**', שיפתחו להם את דלתות הבית, והם ישמעו את ההגדה והנוסח מבחוץ.

רבי יודא"לי מסר את בקשתם של הבחורים לרבינו שהתרגש מאד לשמוע את דרישתם של הבחורים, ואכן פתחו את דלתות ביתו של רבינו וקולו בקודש נשמע בחוץ באוזני הבחורים שישבו מחוץ לכותלי הבית, והחיו את נפשם בכל רגע.

*

כידוע, היתה אכילת ה'כזית מצה' של רבינו, הדבר המרכזי ביותר בעבודת הקודש בליל הסדר, שלא כמו אצל אביו הקדוש מרן בעל 'אהבת ישראל' מויזניץ זי"ע, שעליו אמרו, שאמירת ההלל שלו תפסה את המקום המרכזי בליל הסדר.

וכן כותב רבינו בספרו הקדוש (פ' במדבר): "אכילת מצה כשהיא לעצמה עניין גשמי, והצדיקים מייחדים ייחודים בדביקות נפלאה, עד שמוכרח לצאת גם החוצה. "בנסוע המחנה" בגימטריא "כבוד ה' ממקומו", בעת אכילת מצה יוצא כבוד ד' ממקום המסתתר והצמזום, והחסידים ואנשי מעשה מתאספים יחד, מעמיקים ולומדים צמזום רבם ורמזיו, אף בדברי בדיחות ומתנשאים ומטהרים נשמותיהם".

פעם הגיע לביקור אצל רבינו, הגאון הצדיק רבי יעקב יצחק ווייס צוק"ל בעל 'מנחת יצחק' - ולימים רבה של ירושלים וחתנו של רבינו. הסיפור הזה היה כשעוד שימש כרב במנצ'סטר שבאנגליה. ידידותם רבת השנים החלה עוד מהתקופה שבה גר הגרי"י ווייס צ"ל בגרויסווארדיין, כחתנו של הרב"ד הגאון רבי פנחס צימעטבוים זצ"ל, ועתה באה ידידותם לידי ביטוי בשיחה שעלתה ביניהם. תוך כדי תיאור ליל הסדר ואמירת ההלל שהיתה כאמור גולת הכותרת שבעריכת הסדר אצל מרן ה'אהבת ישראל' זי"ע.

בתוך השיחה, פירש רבינו את הפסוק (ישימה ט, כג) "יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי", שרק בליל הסדר שבו אומרים פעמיים הלל, ניתן להגיע להכרה בגדלות הבורא, ועד כמה שעד עתה לא ידענו מאומה. והוסיף, שבלילה הזה הרי נאמר ההלל פעמיים, ואפשר לומר שאמירת ההלל בתפילת ערבית, היא על הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו לומר את ההלל באמצע הסדר...

בהברקה מיידית, ציטט הגרי"י ווייס צ"ל כתנא דמסייע, את הגמרא (סוטה מ). האומרת, בזמן שליח צבור אומר 'מודים', העם מה הם אומרים, אמר רב, 'מודים אנחנו לך ה' אלוהינו - על שאנו מודים לך'. דהיינו, שאנו מודים לה' על הזכות שלנו להודות לו. רבינו נהנה מאד מהראיה הנאה והקולעת.

טוב עין הוא יבורך ישר כח לספרא רבא ידידי הרב יוסף מאיר האס שליט"א ששלח לנו את הדברים מתוך הספר החדש "לפני ולפנים" חלק ב' להרב מנחם אליעזר מוזס שליט"א

מאצרות המועדים

מצות תאכל במקום קדוש בחצר אוהל מועד יאכלוהו (ויקרא ו, ט). לרמז שייכין את עצמו קודם פסח, לקדש ולטהר את עצמו להיות כלי מוכשר שיבוא לתוכו המצה במקום קדוש, ואז בחצר אוהל מועד יאכלוהו, שיהיה המקום שהוא עתה פה, כמו חצר אוהל מועד.

זהו שאמרנו בתרגום יונתן בפרשת יתרו בפסוק **ואשא אתכם על כנפי נשרים** (שמות

יט, ד), כי בשעת עשיית הקרבן פסח למצרים, היה העמוד ענן נושא אותם אל הר הבית לעשות שם הקרבן פסח, ואחר כך היה מחזירם למצרים, ומשם יצאו למחרת הפסח. כמו כן עתה, באכילת מצה בכונה נכונה בקדושה ובטהרה, נתקפל בחינת ארץ ישראל תחתיו, ומקומו קדוש בבחינת חצר אוהל מועד.

(תפארת שלמה שבת הגדול)

נקודה למחשבה:

ואף אתה הקהה את שיניו (הגדה). יש להבין למה מרחיקין לו דברי הרשע ועושיין לו כך, הרי אדרבא צריכים לקרבו ולהחזירו בתשובה, ולמה משיבין לו דברי חדודים כאלה. אולם פסח הוא זמן שמאיר את האדם, וכל אחד ואחד יכול להוציא את עצמו מן המיצרים, ולפי שגם הרשע מתעלה בימי הפסח לכן הוא שואל כמו החכם. ואם בכל זאת אינו חוזר ועדיין עומד ברשעו ומוציא עצמו מן הכלל, לכן באמת קשה שתהיה לו תקנה וצריכין להרחיקו, לפי שבימים אלו גם הרשע יכול לקרב עצמו למקום בניקל, רק הוא אינו רוצה, אך באמת פסח הוא הזמן שכל אחד יכול להיושע, ואפילו מי שעדיין אין לו מחשבות טהורות ודעתו מעורבת, ואפילו רשע גמור יכול להיושע בפסח.

(אמרי אמת ליל א' דפסח תרס"ה)